

Ceny

• **Úhrnná cenová hladina v české ekonomice poklesla** Úhrnná cenová hladina v České republice¹ se ve 3. čtvrtletí meziročně snížila, čímž HDP v nominálním vyjádření rostl pomaleji než HDP reálně. Silně deflačním směrem působil na úhrnnou cenovou hladinu vývoj cen v zahraničním obchodě. Ceny výrobců v zemědělství, průmyslu, stavebnictví i ceny tržních služeb proti stejnému období svůj růst zpomalily. Dynamika spotřebitelských cen byla stejná jako ve 2. čtvrtletí, tj. meziročně jen mírně vyšší (cenový růst byl pomalejší než v průměru za EU 27), ovšem s výraznou diferenciací – ceny zboží a služeb pro spotřebitele nezbytných rostly výrazně rychleji než celková spotřebitelská inflace.

Vývoj cen v ekonomice ve 3. čtvrtletí odpovídal sestupné fázi hospodářského cyklu.

• **Vývoj cen za tři čtvrtletí** Srovnání vývoje cen za tři čtvrtletí ukazuje meziročně výrazné rozdíly (graf č. 11). Plynou jednak z faktu, že srovnatelné období 2010 trpělo pokrizovou situací, kdy výrobci vlivem pomalu oživující poptávky nasazovali vyšší ceny jen pomalu. Proto byla srovnatelná základna roku 2010 nízká (průmysl), resp. přímo deflační (tržní služby). Ceny v zemědělství byly ovlivněny extrémním výkyvem světových cen komodit, ceny ve stavebnictví potvrdily, že se odvětví dosud z krize nevymanilo. Ceny v zahraničním obchodě se zbožím zaznamenaly jen slabé meziroční zvýšení na straně vývozu, ale vyšší růst na straně dovozu, takže směnné relace působily na výsledek zbožíové směny se zahraničím za tři čtvrtletí 2011 nepříznivě. Ceny pro spotřebitele ve srovnání tří čtvrtletí meziročně stouply (graf č. 12).

• **Tempo růstu výrobních cen ve 3. čtvrtletí meziročně zvolnilo, nejvíce v zemědělství** Oslabení české ekonomiky ve 3. čtvrtletí bylo spojeno i s nižší dynamikou cen výrobců. Nejvýrazněji se inflace snížila v zemědělství, kde zrychlování po osmi čtvrtletích ustalo. Ceny zemědělských výrobců stouply o 16,6 % po růstu o 30,2 % ve 2. čtvrtletí. Podobně tomu bylo i v roce 2008, kdy rovněž hrál roli vývoj světových cen zemědělských komodit.

Na dezinflační vývoj v zemědělství působila nižší inflace cen rostlinných produktů, které byly meziročně o čtvrtinu vyšší, zatímco ve 2. čtvrtletí o polovinu. Ceny živočišných produktů ubraly na tempu jen nepatrně (+7,3 % oproti +7,9 % ve 2. čtvrtletí). Rozdíl v dynamice cen mezi rostlinnou a živočišnou produkcí se tak zmenšil. Inflaci v rostlinné produkci zvyšovaly ceny obilovin (+45 %) a olejnin (+39 %), nikoli však tak výrazně jako ve 2. čtvrtletí (+84 %, resp. +53 %). Mléko bylo o 12 % dražší než před rokem (ve 2. čtvrtletí +14 %), drůbež o 11 %.

• **Meziroční inflace v průmyslu byla o 0,5 p.b. nižší než ve 2. čtvrtletí a dosáhla +5,6 %; rychlý růst cen v potravinářství (+9 %) pokračoval** Průmysloví výrobci zdražili ve 3. čtvrtletí své zboží proti stejnému období 2010 o 5,6 % - tempo poprvé zvolnilo po osmi čtvrtletích zrychlujícího růstu cen, stejně jako v zemědělství. Inflaci v průmyslu stlačovala jen výroba elektřiny, plynu a páry (+4 %).

Zpracovatelé zvýšili ceny nepatrně víc (+5,8 %, ve 2. čtvrtletí +6,3 %) než průmysl celkem. Výrazně nad průměrem se udržely ve stejném meziročním růstu jako ve 2. čtvrtletí ceny koksu a rafinovaných ropných produktů (+21,4 %), ve srovnání s 2. čtvrtletím však již poklesly. Přetrvávání vysokého růstu cen v potravinářství (+9 %), se skokem o 3,4 % proti 2. čtvrtletí může dále zvýšit ceny potravin pro spotřebitele, pokud obchodníci nesleví z marží. Reálnějším scénářem je však mírnější růst cen potravin, protože spotřebitelé šetří a pro růst cen je tak malý prostor.

Meziroční zlevnění přetrvávalo ve výrobě počítačů a elektronických a optických přístrojů (-2,3 %) i v automobilovém průmyslu (-1,6 %), nebylo však tak hluboké jako ve 2. čtvrtletí. Mezikvartálně již ceny v obou případech stagnovaly.

• **Pokles cen stavebních prací se prohloubil** Ve stavebnictví klesá cena stavebních prací, používané materiály a výrobky však zdražují. Dosud pozvolný pokles cen stavebních prací se ve 3. čtvrtletí meziročně prohloubil o 0,6 % (ve 2. čtvrtletí o 0,4 %) a trvá již šesté čtvrtletí – k postupné ztrátě tempa růstu však docházelo už od 2. čtvrtletí 2008.

¹ Vyjádřeno změnou implicitního deflátoru.

- Ceny tržních služeb bez zahrnutí segmentu reklamy prakticky pouze stagnovaly**

Ceny tržních služeb rovněž ztrácejí na dynamice. Ve 3. čtvrtletí meziročně stouply (+0,8 %), ale proti 2. čtvrtletí byly nižší o 1 %. Bez vlivu cenových změn v reklamní sféře, které jsou významné, rostly ceny tržních služeb meziročně jen o 0,2 %. Ke značnému pohybu došlo u cen služeb v oblasti nemovitostí (-0,3 % proti +0,4 % ve 2. čtvrtletí). Vyšším než průměrným tempem stouply ceny kromě reklamy a průzkumu trhu také u poštovních služeb a nákladní dopravy, zdražily i banky.

Cenová politika podnikatelů ve službách zřejmě reaguje na vývoj tržeb, které ve 3. čtvrtletí klesly nejvíce od krizového roku 2009 - meziročně reálně o 4,1 % -, což vedlo k poklesu tržeb i za všechna tři čtvrtletí 2011 (-1,2 %).
- Tempo růstu spotřebitelských cen se nezměnilo...**

Spotřebitelská inflace byla ve 3. čtvrtletí stejná jako ve 2. čtvrtletí (+1,8 %). Srovnání tří kvartálů (+1,8 %) proti stejnému období 2010 (+1,3 %) však ukazuje na zrychlení růstu spotřebitelských cen. Ve srovnání s inflací v Evropě byl růst cen v ČR mírnější (graf č. 12 podle harmonizované statistiky v EU 27).
- ...nadprůměrně rychle však nadále rostly ceny potravin, dopravy a služeb spojených s bydlením**

I když inflace v úhrnu ve 3. čtvrtletí neakcelerovala, působí vývoj cen významně na útlum spotřebního chování domácností. Tři váhově nejvýznamnější položky spotřebního koše totiž zdražovaly ve všech třech čtvrtletích 2011 výrazně více oproti vykázané celkové spotřebitelské inflaci (potravin +4 %, doprava +2,9 %, z toho ceny pohonných hmot +9,4 %, nájemné a energie +2,8 %) a nutily tak spotřebitele šetřit. Je to vidět i na oslabeném tempu růstu tržeb v maloobchodě, nebo např. v přechodech k jiným poskytovatelům služeb souvisejících s bydlením.

Mezikvartálně klesly ceny potravin (-1,5 %), stagnovaly ceny dopravy a rostly ceny bydlení a energií (+0,8 %).
- Časová i věcná odlišnost u cen v zahraničním obchodě zbožím při podstatně rychlejším růstu cen dovozu než vývozu**

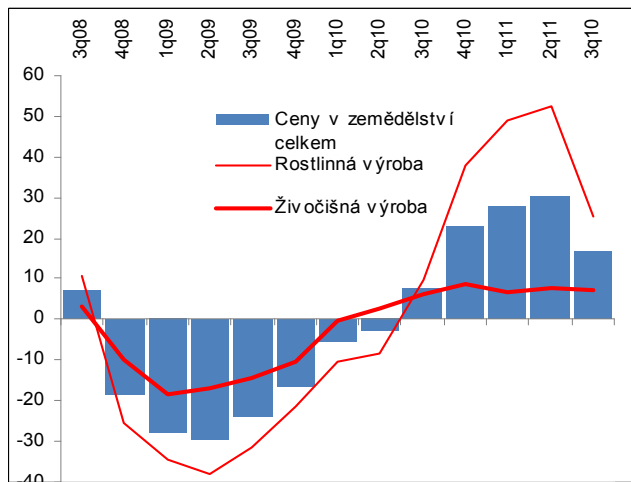
Ceny zbožových operací zahraničního obchodu se v dosavadním průběhu letošního roku vyvíjely v časovém horizontu dosti odlišně, komoditně (věcně) značně protichůdně, s výrazně různou cenovou pružností podle skupin zboží SÍTC a po očištění o kurzové vlivy rozdílně v závislosti na míře posilování české měny. V korunovém vyjádření se meziročně za tři čtvrtletí 2011 zvýšily ceny vyváženého zboží o 0,8 % a dováženého zboží podstatně rychleji (o 3,4 %). Na straně vývozu ceny nepatrně poklesly ve 2. čtvrtletí a vzrostly o 1,6 % ve 3. čtvrtletí. Na straně dovozu nejvíce rostly v 1. čtvrtletí (o 4,7 %) a nejméně ve 2. čtvrtletí (o 2,4 %). Ve srovnání s meziročním vývojem za tři čtvrtletí minulého roku došlo téměř ke stejné změně ve vývoji vývozních (2,5 p.b.) jako dovozních cen (2,4 p.b.). Na straně vývozu se vysoce nadprůměrně zvýšily ceny potravin (o 7,4 %), chemikálií (o 7,3 %) a zejména minerálních paliv, maziv a příslušných materiálů (o 13,0 %). Mírně se snížily ceny průmyslového spotřebního zboží (0,8 %) a značně ceny strojů a dopravních prostředků (o 3,8 %). Na straně dovozu mimořádně rychle rostly ceny minerálních paliv, maziv a příbuzných materiálů (o 22,3 %), živočišných a rostlinných olejů (o 32,3 %). Klesaly ceny průmyslového spotřebního zboží (o 2,8 %) a strojů a dopravních prostředků (o 3,7 %).
- Obchodní zisk z vývozních cen vysoko převýšila obchodní ztráta z dovozních cen**

Korunové ceny vyváženého i dováženého zboží byly ve třech čtvrtletích silně ovlivněny změnou devizových kurzů koruny vůči měnám, v nichž se uskutečnil zahraniční obchod ČR. Koruna v celém období meziročně posilovala; nejvíce ve 2. čtvrtletí. Posilování postupně sláblo. Indexy cen vývozu i dovozu zboží v korunovém vyjádření očištěné o pohyby směnných kurzů koruny ukazují, že za tři čtvrtletí 2011 se meziročně zvýšily ceny vývozu o 4,3 % a ceny dovozu o značných 8,0 %, což znamenalo meziroční zrychlení jejich růstu o 3,4 p.b., resp. o 4,6 p.b. Očištěné směnné relace 96,6 % byly tak horší než neočištěné o 0,8 p.b. a nepříznivější než před rokem o 1,0 p.b. Tento vývoj zároveň ukazuje, že česká koruna za tři čtvrtletí 2011 více zhodnotila při dovozních (o 4,3 %) než při vývozních operacích (o 3,5 %), což znamená meziroční zrychlení jejího posilování o 2,1 p.b., resp. o 1,0 p.b.
- Posilující koruna více zlevňovala dovážené než vyvážené zboží**

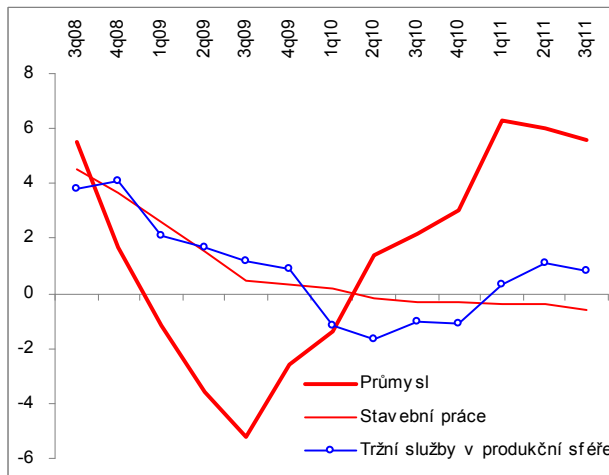
Nepříznivé úhrnné směnné relace za tři čtvrtletí letošního roku (97,4 %) byly sice mírně lepší než před rokem, avšak jejich negativní účinky na českou ekonomiku byly značné. Z jednotlivých čtvrtletí byly největší v 1. čtvrtletí a nejmenší ve 3. čtvrtletí. Celková ztráta národní práce z realizace zahraničně obchodních transakcí 48,9 mld. Kč je důsledkem skutečnosti, že se dovoz vzhledem k vývozu stal dražším. Dovoz byl tudíž v tomto období hodnotově větší než objemově o 66,5 mld. Kč, což představuje

obchodní ztrátu, oproti níž stojí obchodní zisk 17,6 mld. Kč z titulu „převýšení“ hodnoty nad objemem u vývozu zboží. Prakticky to znamená, že na stejný objem dovozu zboží musel být vyvezen větší objem zboží v uvedeném období o 2,6 % a meziročně o 3,9 %. S tím zároveň souvisí fakt rychlejšího růstu náročnosti dovozu na zdroje vyprodukované vývozem (12,2 %) než kupní síly vývozu (10,5 %).

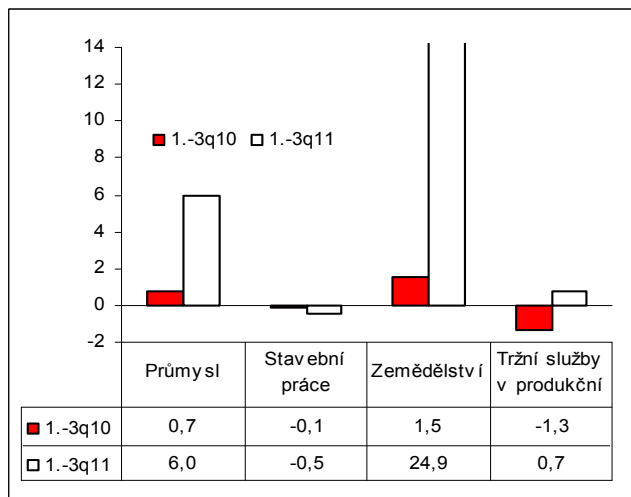
Graf č. 9 Výrobní ceny v zemědělství (y/y v %)

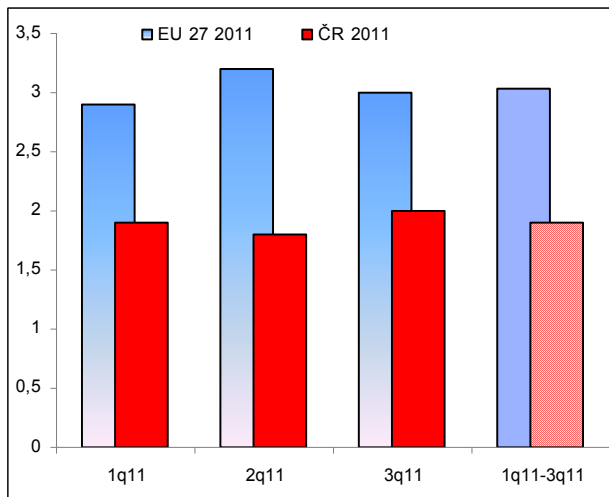
Graf č. 10 Ceny výrobců v průmyslu, stavebnictví a v tržních službách (y/y v %)

Graf č. 11 Ceny výrobců (1. čtvrtletí až 3. čtvrtletí, y/y v %)

Graf č. 12 Spotřebitelské ceny (HICP po čtvrtletích, 1q-3q, y/y v %)

Pramen: ČSÚ, Eurostat